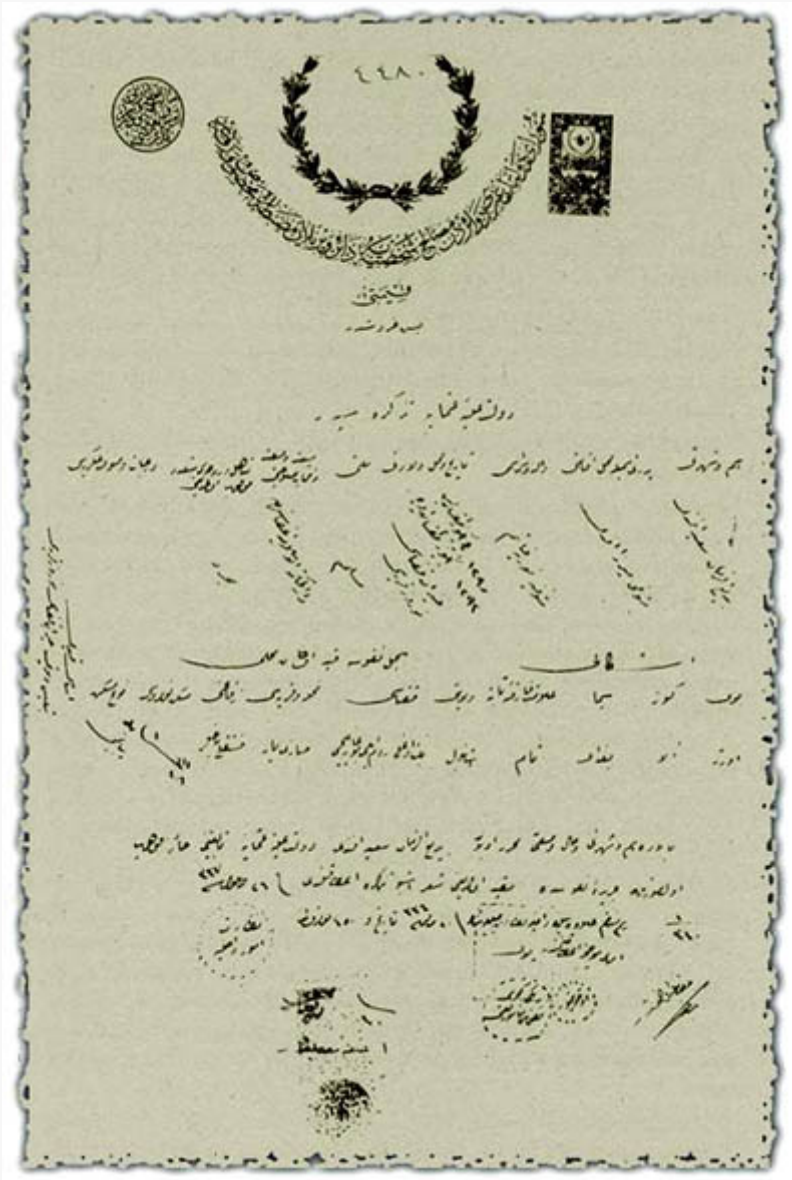
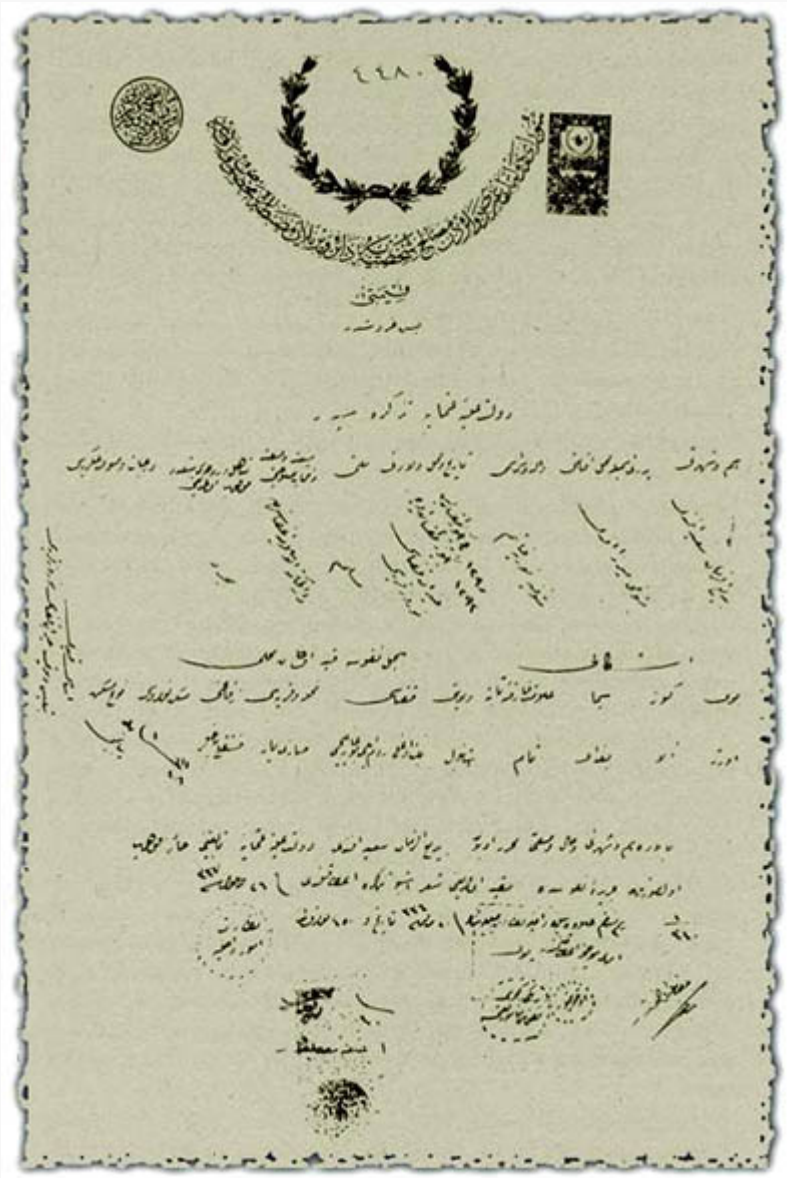


# Belgelerle Bediüzzaman





**MALİYE NEZARETİ, EVRAK-I NAKDİ VE LEVAZİM MÜDÜRÜYETİ  
ŞURA-YI DEVLETİN GAYR-I DEVAİRDEN MESALİH-İ ŞAHSİYEYE  
DAİR VERİLEN MAZBATAYA MAHSUS VARAKADIR**

**Kıymeti Beş Kuruştur**

**DEVLET-İ ALİYE-İ OSMANİYE TEZKERESİDİR**

**İsim ve şöhreti:** Bediüzzaman Said Efendi.

**Pederi ismiyle mahall-i ikameti:** Müteveffa Mirza Efendi.

**Validesi ismi:** Müteveffiye Nuriye Hanım.

**Tarih ve mahall-i veladeti:** 1295(bin iki yüz doksan beş) ve 1293(bin iki yüz doksan üç). Hizan Kazası, Nurs Karyesi.

**Milleti:** Müslim.

**San'at ve sıfat ve intihab selahiyeti:** Darü'l-Hikmeti'l-İslamiye azasından.

**Mütehhil ve zevcesi olup olmadığı:** Mücerred.

**Derecat ve sınıf-ı asliyesi:** -

**EŞKALİ, SİCİL-İ NÜFUSA KAYID OLUNAN MAHALLİ**

**Boy:** Orta. - **Göz:** Ela. - **Sima:** Buğday.

**Alamet-i farika-i sabite:** Tam.

**Vilayeti:** İstanbul. - **Kazası:** Beyoğlu, Rumeli, Boğaziçi.

**Mahalle ve Karyesi:** Sarıyer. - **Sokağı:** Fıstıklı Bağlar.

**Mesken Numarası:** 18/11. - **Mesken Nev'i:** Yabancı.

**Esas kaydı:** Bitlis Vilayeti, Hizan Kazası, Nurs Karyesi.

Balâda isim ve şöhreti, hal ve sıfatı muharrer olan Bediüzzaman Said Efendi,  
Devlet-i Aliye-i smaniye tebaiyetini haiz olup ol suretle  
ceride-i nüfusta mukayyed olduğunu mü'şir işbu tezkere ita kılındı.

— 26 Eylül 1337 —

**Nezaret-i Umur-ı Dahiliye**

تذکره دین و مستهذب اولاد عربی زود ملاحظه فرمایند



تین امه قدسه

سوی	جولپ
<p>۱ - کرمه سال سالیانه اسم و غیره و غیره و غیره مطوبه ای که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>	<p>هم چه که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>
<p>۲ - تاریخ و معنی و اولاد</p>	<p>تاریخ و معنی و اولاد</p>
<p>۳ - معنی و معنی و معنی و غیره و غیره و غیره مطوبه ای که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>	<p>بسیار است که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>
<p>۴ - کرمه سال سالیانه اسم و غیره و غیره و غیره مطوبه ای که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>	<p>هم چه که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>
<p>۵ - معنی و معنی و معنی و غیره و غیره و غیره مطوبه ای که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>	<p>بسیار است که در این کتاب که نامش در این کتاب است</p>



## TERCÜME-İ HALLERİNİN TAHLİLİNE MAHSUS VARAKADIR

### -KIYMETİ ON KURUŞTUR-

**Sual: 1)** Tercüme-i hal sahibinin isim ve mahlası ve şöret ve lakabı, bir sülale-i ma'rufeye mensub ise keyfiyet-i nisbeti, mezhebi, ecnebi ise tabiiyeti, pederinin isim ve meslek ve şöreti?

**Cevap: 1)** İsmim Said, şöretim Bediüzzaman, pederimin ismi Mirza'dır. Bir sülale-i ma'rufeye nisbetim yoktur. Mezhebim Şafiidir. Devlet-i Aliyyeyi Osmaniye tabiiyetindeyim.

**Sual: 2)** Tarih ve mahall-i veladeti?

**Cevap: 2)** Tarih i veladetim 1293'tür. Mahall-i veladetim. Bitlis vilayeti dahilinde Hizan kazası mülhakatından. İsparit nahiyesinin Nurs Karyesidir.

**Sual: 3)** Memalik-i Osmaniyye ve ecnebiyyenin resmi ve hususi hangi mekteb ve medreselerinde, yahut muallim-i mahsustan hangi ilim ve fen ve san'at ve lisanları ne dereceye kadar tahsil eylediği, şehadetname ve tasdikname ve icazetname alıp almadığı, almış ise tarihleri. Hangi lisanlarla kitabet yahut yalnız tekellüm ettiği tab ve neşrolunmuş eser ve telifi var ise neye dair olup ne zaman ve nerede tab ve neşrolduğu ihtiraati fenniyye ve hususat-ı saireye dair bir imtiyaz ve ruhsatı haiz ise mahiyeti bir memuriyete ait intihabname veya ehliyetnamesi varsa o me'muriyetin kaçınıcı sınıfı için hangi mabalden ne tarihte verildiği?

**Cevap: 3)** Bidayet-i tahsilimde mezkur İsparit nahiyesinde biraderim nezdinde meba-di-i ulumu iki sene kadar okudum. Sonra Erzurum'a tabi Bayezit kasabasında Şeyh Muhammed Celali hazretlerinin halka-i tedrisinde tederrüs-ü mutad olan dürusu bi'l-ikmal itmam-ı nüsah eyledim. Harb-ı hazırın ilanı üzere gönüllü olarak alay kumandanı namıyla harbe iştirak eyledim. Bitlis'te Ruslara esir düştüm. Esaretten firar ederek İstanbul'a geldim. Bidayete-i teşekkülünden beri Dar-ül Hikmet-il İslamiye'de aza olarak bulunuyorum. Müşarün ileyh Muhammed Celali Efendi hazretlerinden almış olduğum icazetnameyi zaman-ı esaretimde zayi eyledim. On yedi adet te'lifatım vardır. Birinci Arabiyü'l-ibare olarak te'lif gerdem olan İşarat-ül İ'caz nam tefsir-i şerif ve mantıkta Talikat ve Kızıl İ'caz nam risalelerle El Hutbet-üş Şamiye nam risale-i Arabi... Nokta, Şuaat, Sünuhat, Münazarat, Muhakemat, Tuluat, Lemaat, Rumuz, İşaret, Hutuvat-ı Sitte, İki Musibetin Şehadetnamesi ve Hakikat Çekirdekleri gibi diğer te'lifatım Türkiyy'ül-ibaredir. Te'lifatımın ekserisi irşad-ı Müslimin ve ikaz-ı gafilin için yazılmış münebbihattandır. Türk ve Kürd lisanıyla tekellüm ettiğim gibi Arabi ve Farisi lisanlarıyla yazar ve okurum.

Te'lifatımdan Rumuz, İşarat, Hutuvat-ı Sitte, İki Musibetin Şehadetnamesi, El Hutbet-üş Şamiye, Münazarat, Muhakemat ve Talikat'ın nüshaları kalmamıştır. İhtiraat-ı feniye ve hususat-ı saire dair bir imtiyaz ve ruhsatı haiz değilim.

**Sual: 4)** Evvelce hizmet-i devlete dahil olup da henüz tercüme-i hal varakası vermemiş olanların muvazzaf veya mülazim olarak ne tarihte ve nerede dahil olduğu ve sırasıyla nasıl me'muriyetlere hangi tarihlerde tayin olunup ne miktar maaş veya ücret ve aidat aldığı, her me'muriyette ne zaman ifa-yı vazifeye ve istifa-yı maaşa mübaşeret edip o maaşın ne vakte kadar ahzylediği arada mazul kalmış ise müddeti ve mazuliyet maaşı almış ise miktarı me'muriyet ve mazuliyetinde muhassasınca daimi ve muvakkat zamaim ve tenzilat olup olmadığı, ne rütbe ve nişan ve madalyaları hangi tarihlerde ihraz eylediği ecnebi nişan ve madalyaları varsa ne sebeble ve ne zaman verildiği hidemat-ı gayr-ı resmiyede bulunmuş ve me'muriyet-i mahsusa ile bir tarafa i'zam kılınmış ise keyfiyeti?

**Cevap 4)** Gönüllü ve bir hizmet-i müftehire olarak harb-ı umumi ilanı esnasında evvela alay müftüsü namıyla ordu-yu humayuna dahil olup saniyen alay kumandanı vazifesini ifa etmekte iken Bitlis'te Ruslara esir düştüm. Bu hizmetlerim hep fahri idi. Yalnız esaretten avdetimde İstanbul'a geldiğimde Harbiye Nezareti ikramiye olarak bana üç ay ellışer liradan yüz elli lira verdi. Bir adet harb madalyası vardır. Başka rütbe ve nişanım yoktur. Ecnebi nişan ve madalyam yoktur. 26/Şevval/1334 tarihli irade-i seniye ile ve beş bin kuruş maaşla Dar-ül Hikmet-il İslamiye azalığına tayin ve 18/Zilkade/1336 tarihli irade-i Seniye mucibince (mahreç) payesiyle taltif olundum.

**Sual: 5)** Bulunduđu me'muriyetlerden infisalı vuku bulmuş ise esbab-ı hakikiyesi ve bilahare cevaz-ı istihdam kararı alıp alamadığı, gerek bunlardan ve gerek vazife-i me'muriyetine taalluk etmiyen ahvalden dolayı taht-ı muhakemeye alınmış ise neticede ne hüküm sadır olduğu ve ceza görüp görmediğı?

**Cevap: 5)** Şimdiye kadar hiçbir veçhile taht-ı muhakemeye alınmadım. Diğer suallere cevaptan veresteyim.

**17/Teşrin-i evvel/1337**

**Dar-ül Hikmet-il İslamiye azasından**

**Bediüzzaman Said**



Kelbağır'a tahvilen ta`yîn buyurulan Kâ'im-i makâm İbrâhim Bey'in birâderi Hizan havâlisinde Rus ve Ermenilerin irtikâb etdikleri fecâyî hakkında aldığı ma`lûmâtı hâvî vesâ'ik leffen arz ve takdîm kılındığı ma`rûzdur. Ol bâbda.

### **Bâb-ı Âlî Dâhiliye Nezâreti Emniyyet-i Umûmiyye Müdiriyeti**

Hizan kazâsının Uçum nâhiyesine tâbî Nurs ve Avnik, End, Mezra'-i End yaylası ahâlîsindeniz. Şatak kazâsı ile Müküs nâhiyesinin sükûtundan sonra civârımızda bulunan Livar, Kötis-i Ulyâ ve Süflâ, Çaçvan, Şifkâr, Edre-i Ulyâ karyeleri Ermenileri Özim karyeli komite re'îslerinden Lato nâm-ı diğerle Mihran, Serkis ve Rusya'dan geldiği rivâyet olunan İğdırli Kazar, Dilo nâmındaki re'îslerin başında toplanarak Kötis-i Ulyâ'ya geldiler ve oradan nâhiye rü'esâsına tezkire yazarak üç cihet teklîf etdiler. Bu rü'esâ miyânında el-ân esîr veyâhûd telef edildiği meşkûk bulunan ve beyne'n-nâs Bedî'ü'z-zaman Said-i Kürdî demekle ma`rûf olan Molla Said de bulunuyordu. Bu tekliflerinde ya teslîm olmak ya nâhiyeyi tahliye etmek veyâhûd işinize gelirse muhârebe etmek idi. Bu tekliflerinden dokuz saat sonra 600 mevcûdla karyemize hücum etdiler. Cümlesi şapkalı ve asker elbiseli olduğundan Rus askeri var mı idi, yok mu idi fark edemedik. Yalnız garîb insânlar çok idi. Bunlar ya Rus veyâ Rusya'dan gelen Ermeniler idi ve hiç bir ferd kalmamak üzere çoluk çocuk, erkek-kadın cümlemizi toplayarak Mezra`a-i End'e götürdüler. İçerimizde İpayran (İspandan) eşrâf ve beylerinden Hurşid Bey oğlu Abdurrahman ve mahdûmu Musa ve â'ilesi de bulunuyordu. Erkek ve kadın cümlesi mu`âyeneden geçirildi ve para ve huliyyâta â'id ne var ise cümlesi alındığı gibi, güzel kadın ve kızlara da ta`arruz etmekden ve nâmûslarını hetketmekden çekinmediler. O gece istediklerini yaptılar. Sabah oldu. Bizleri ki, cem`an 33 erkek idik, ayrı bir kâfile ve seksenden ibâret olan kadın kız, çoluk çocuğu bir kâfile ederek Müküs'e götürdüler. Kadınlar kâfilesini Çaçvan karyesinde bıraktı. Erkek kâfilesini ve erkek çocukların kâffesi bir ferd kalmamak üzere cümlesi o gece kılıçdan geçirildi. Beni geri çevirdiler ve dediler ki; "Sana çok para da vereceğiz. Git, Molla Said vesâ'ir rü'esâyâ söyle! Orada kalan Ermenileri bize teslîm etsinler ve şurasını da anlat ki, artık bî-hûde yere telef olmaktan fâ'ide yoktur. Zâten her taraf alındı. Ruslar tâ Haleb'e kadar gittiler. Ermenistan tasdik olundu. Gelsin bize teslîm olsunlar. Bir de orada kuvvet ve asker olup olmadığını gel bize haber ver" dediler. Bu sözler Dilo tarafından söyleniyor ve kumanda onun tarafından yapılıyordu. Avdet etdim, Çaçvan'a geldim. Bakdım ki bizim jandarma ve Kürd kuvveti müdîrimiz ve Molla Said Efendi ile oraya gelmişler, dört-beş saat müsâdemeden sonra kadınlar kâfilesini ellerinden almışlardı. Lâkin ne şekilde görmeli. Hele bî-çâre genç kızları da yizleri bütûn ısırılmış ve yürüyemeyecek bir hâle getirilmiş; çocukların bir çoğu ayak altında telef edilmiş idi. İşte otuz üç erkek nâmına yalnız ikimizden başka kimse bırakılmadığını ve tahlîs edilen kadın ve çocukların ekserîsi de bi'l-âhire telef olduğunu ve hele Hurşid Bey oğlu Abdurrahman Bey â'ilesinden bir kadından başka kimse kalmadığını ve gördüğümüz zulm ve gaddârlık kâbil-i ta`dâd olmadığını ma`a'l-kasem arz eyleriz.

**Fî 18 Haziran sene [1]332**

**Karye-i mezkûreden olup bi'l-âhire İğdır'dan firâren avdet eden Mehmed oğlu Yusuf**

**Muhâcir karye-i mezkûreden Mehmed oğlu Abdurrahman**